

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Osztályozás

Tárgy 331.86

Hely

Idő "1918"

Személy

Helyszám

Szerző: P. R.

Cím: Séta egy tipikus rabszolgatelepen

Forrás: Népszava

Bp.

1918. IX. 22.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Séta egy tipikus rabszolgatelepen.

*

A háberu és Kállai Lajos motorgyára. — 39 tanonc és 8 segéd. — A „legendás” fizetések. A bánásmód. — A tanonckizsákmányolás. Szervezett és szervezetlen segédek.

A háborus meggazdagodási vágy nemesak a különböző áruval való izzorát teremtette meg, hanem kiterjesztette undok esápjait azokra a területekre is, ahol a munkások munkaereje a haszon forrása. „Legendás keresetekről” feccsengnek a polgári lapok, ha a munkások nyomora kerül szóba, de bőlesen elhallgatják: hol lehet azokra szert tenni? Allandóan figyelemmel kísérjük a munkásság sorsát, vizsgáljuk azok keresetét, összevetjük bérüket a mai megélhetési viszonyokkal, de eddig még soha nem tapasztaltuk, hogy akár egyetlen munkás is a mai legendás keresetéből — meggazdagodott volna. Sőt még arról sem tudunk, hogy a bankok panaszkodtak volna, amiért a munkások tömegei odahordják a fölösleges pénzüket. (Ilyen panaszra eddig csak az agráriusok adtak okot.) Ellenben tudunk nem egy olyan munkáltatóról, akinek a mai „legendás” keresetek mellett alkalma volt a munkások bőrén meggazdagodni.

A motorgyárban.

A Váci-uti gyárak tömkelegében szerényen húzódik meg a Kállai-féle motorgyár, a Lomb-utca 19. szám alatt. Amikor arra visz az utunk, ellenállhatatlan erővel ragad magával a kíváncsiság, hogy szettekinthünk e rabszolgatelepen. Az első pillantásra szembeszökő, hogy a gyár területén alig látni felnőtt munkást. Csupa vézna, salnya fiu futkos ide-oda, akik mindannyian hivatva vannak a gyártulajdonos ur háborus profitját növelni. Itt robotolnak kora reggeltől késő estig heti egynéhány koronáért. Megkérdezzük az egyiket:

— Mennyi a béred?
A fiu gyanakodva tekint ránk, aztán némi vonakodással a következőket mondja:
— Nekem 12 fillér van óránként, de van közöttünk több fiu, akinek 16—18 és 20 fillér a bére. Sőt van egy olyan is, aki 24 fillért kap egy órára.
— Egyéb jövedelmek nincsen?
— De igen: ha más természetű munkát végzünk, mint ami ránk tartozik, akkor kapunk 3—4—5 korona heti jutalmat.
— Hát te mennyit keresel összesen?
— Átlagban 9—10 koronám van hetenként.
A fiu elmondja még, hogy 17 éves, még másfél évet kell tanulnia és ebből a 9—10 koronából kell magát főtartania. Hosszabb érdeklődés után megtudjuk, hogy ebben a gyárban

30 tanonc mellett 8 segéd

dolgozik csupán, akik közül kettő rokkant katonára, egyik pedig maga a portás. A keresetek itt is nagyon különbözők. A lakatosok közül R. M. 2.20, N. P. 1.20, D. V. 2.20, F. E. 1.80 D. N. 1.60 koronát kapnak óraberben. Ezzel szemben P. G. kovácssegéd órábéré 2.30 korona. Tamás portás fizetését nem sikerült megtudnunk.

Szervezettek és szervezetlenek.

Különösen jellemző, hogy az itt dolgozó segédek közül a három legnagyobb keresetű munkás tagja a vasmunkásszövetségnek, míg a többi szervezetlen. A két rokkant katona pedig — és ez biztató perspektíva a jövőre nézve — 1.30 korona óraber mellett robotol. A szervezetlen munkások ebben a gyárban is érzik a munkásszolidaritás hiányát, mert az itt uralkodó állapotokkal szemben szervezetlenségük folytán teljesen tehetetlenek. Néhány héttel ezelőtt történt, hogy egy fiatal lakatossegéd, aki Kállai urnál szabadult föl és 1.10 korona óraber mellett dolgozott, arra a vakmerő elhatározásra jutott, hogy fizetésjavítást kér. Ezt azonban a derek gyáros úgy intézte el, hogy a bátor lakatossegédet fizetésjavítás helyett egyszerűen kirugta az irodájából. Az illető munkakönyve még ma is ott hever az irodában.

A segédek közül egyetlen egy sem olvassa a Népszavát, egyiknek sincs fogalma azokról a nagy küzdelmekről, amelyek a munkásság felnyitást ezekben a súlyos időkben és így érthető, hogy teljesen kikapcsolódnak a mozgalmából.

A tanonckizsákmányolás.

Figyelő sétánkban elbeszélgetünk e rabszolgatelep egynéhány kizsákmányolt tanoncával, akik közül az egyik nagyon értelmes ifjúmunkás a következőket beszéli el:

— Tűsék elhinni, hogy ebben a gyárban nekünk borzasztó a helyzetünk. Harmincan vagyunk, de alig van egynéhány közöttünk, akivel komolyan lehetne valamit megbeszélni. Eppen most tanakodunk azon, miképpen lehetne ezeket a nyomoruságos fizetéseket megjavítani. Nem tudunk mi ebből megélni, akárhogyan próbáljuk beosztani ezt a néhány garast. A többi gyárak tanoncai sokkal jobb fizetést élveznek. Megszorítottunk most egy kérvényt a főnök urhoz, de egyelőre nem tudtuk még átnyújtani, mert Kállai ur nincs idehaza. Ha hazajön, egy küldöttség át fogja neki adni a kérvényt és kíváncsiak vagyunk, mit fog válaszolni a föllállított követelésekre. De van ebben a gyárban más baj is. Mert nemesak a fizetésünk kevés, hanem a munkánk is olyan súlyos, a bánásmód is olyan gyalázatos, hogy nagyon sokat kellene róla beszélni. A segédekre nem támaszkodhatunk, mert azok nem igen törődnek velünk. Örülnek, ha a maguk dolgát tudják elintézni Kállai urral. Nekünk még azt is lehetetlenné teszik, hogy betegot jelenthessünk. Ha valamelyikünket baj éri és bejelentési lapot kérünk, hogy elmehessünk a betegsegélyzőbe az orvoshoz, akkor egyszerűen megtagadják tőlünk ezt és inkább egy sarokba ültetnek, hogy „pihenjünk ki magunkat”, de az orvos elé jutást meg akarják akadályozni. Attól tartanak, hogy akkor huzamosabb ideig vagyunk távol a gyártól és így nem tudunk elég hasznót hajtani. A gyár ezekért a nyomoruságos bérekért természetesen

nem kap napszamosokat.

Így tehát a napszamosmunkákat is a tanoncnak kell elvégezniök. Az egész gyárban nincs egyetlen napszamos és ha valamely ta-

norc a napszamosmunkát meg akarna tagadni, azt a legdurvább módon *poszonokkal fenyegetik meg*, avagy mindjárt ki is fizetik a beígért poszonokat. Ahány fű ebben a gyárban föl-szabadul, az mind rögtön hátat fordít Kállai urnak, mert ő nem becsüli meg egyiket sem. *Őneki sokkal olcsóbb és jobboldalmazóbb, hogy ha másokkal dolgoztat, mert ilyen fizetések mellett segédeket amúgy sem kapna.*

Sok mindent elmondott még ez az értelmes ifjúmunkás, amit azonban a magyar királyi iparfelügyelőségnek kellene meghallgatni. Távozásunk alkalmával még csupán a következőket kérte tőlünk:

— Ha a *Népszavában* szóva tetszik tenni az ügyünket, ne tessék a nevemet kiírni. Arra azonban tessék rámutatni, hogy erre a gyárra nem terjed ki az iparfelügyelő figyelme.

Ime, egy gyár, amely prototipusa a modern rabszolgatelepeknek, ahol a divatos „legendás” keresetekről szóló mese mellett nyilvánvalóan

tapasztaljuk a legféltelenebb kizsákmányolást, a mai viszonyok mellett a valóságos éhbérekért való dolgozást és azt a hihetetlen tanonckizsákmányolást, amely csupán Magyarországon található menedéket. De egészen bizonyos, hogy Kállai urat ezért *senki nem vonja felelősségre* és ő a végtelenségig rávetheti magát a magukkal tehetetlen *tanoncokra, szervezetlen munkásokra és rokkant katonákra.* Amde kíváncsiak vagyunk: mi a véleménye erről azoknak a derék férfiaknak, akik felelős állásban állandóan szociálpolitikáról fecsegnek, a munkások védelméről szavalnak és a jövő generáció védelmét hangoztatják? Önkéntelenül is ajkunkra tódul ez a kérdés: *nem volna célszerű minden üres szólam helyett komolyan nekilátni az ilyen rabszolgatelepek kipusztításához?*

P. R.